VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Eduskunta

Viite:
Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö 12.5.2022

Asia:
**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, HE 58/2022 vp**

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeuskanslerilta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 58/2022 vp). Esitän lausuntonani seuraavaa:

Olen 16.12.2021 antanut hallituksen esityksen luonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriölle lausunnon (OKV/3158/21/2021). Lausunnossani kiinnitin ministeriön huomiota muun muassa tarpeeseen kuvata esityksessä riittävän seikkaperäisesti esityksen vaikutuksia erityisesti niiden henkilöiden viranomaisasiointiin, jotka eivät syystä tai toisesta voi hyödyntää digitaalista asiointia. Totean, että näiden vaikutusten kuvaukset jäävät esityksessä edelleen melko ohuiksi. Esimerkiksi esityksen vaikutuksia kirjepostitse tapahtuvaan asioiden vireillepanoon ei ole selkeästi artikuloitu. Ehdotetun sääntelyn vaikutuksia mainitun henkilöryhmän viranomaisasiointiin on mielestäni perusteltua esityksen eduskuntakäsittelyn aikana tarkemmin selvittää, ottaen muun muassa huomioon esityksen sivulla 51 oleva toteamus, jonka mukaan esityksessä ehdotettavalla ”keräilyn harvenemisella voi olla vaikutusta kansalaisten viranomaisasiointiin, sillä keräilyn harveneminen todennäköisesti vaikuttaa myös viranomaisten vastauslähetysten keräilyyn, vaikka tuotteet eivät kuulukaan postilain mukaisen yleispalvelun piiriin”.



PL 20, 00023 Valtioneuvosto Puhelin 0295 16001 kirjaamo.okv@gov.fi

www.okv.fi

Lisäksi postilain 2 §:ssä määritellyn yleispalvelun ja lain 21 §:ssä säädetyn tiedoksiantomenettelyn välinen suhde ei esityksen perusteella hahmotu täysin ymmärrettävästi. Lain 2 §:n 3 kohdan mukaan yleispalvelulla tarkoitetaan postilaissa ”niitä postipalveluita, joista säädetään 3 luvussa ja joiden tulee olla tarjolla koko maassa.” Lain 3 lukuun sisältyy muun muassa tiedoksiantomenettelyä koskeva 21 §. Pykälän ehdotetun 1 momentin mukaan yleispalvelun tarjoajan olisi jatkossa huolehdittava ”laissa säädetyn postitse toteutettavan tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta ja toteuttamisesta koko maassa”. Näin ollen tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta ja toteuttamisesta huolehtiminen vaikuttaisi kuuluvan postilain mukaiseen yleispalveluun. Tämä tulkinta saa vahvistuksen esitykseen sisältyvissä pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa, joissa todetaan (sivu 82), että ”tiedoksiantomenettelyn toteutumisen varmistamiseksi tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta huolehtimista ja toteuttamista koskevat tehtävät kuuluvat yleispalvelun tarjoajan vastuulle postilaissa määritellyn yleispalveluvelvollisuuden kautta.” Kuitenkin perusteluissa samassa yhteydessä todetaan, että ”viranomaiskirjeet eivät kuulu yleispalvelun piiriin” ja, että ”viranomaiset tekevät lähetystensä jakelusta erillisen sopimuksen jakelijan kanssa.” Yleispalvelun suhdetta tiedoksiantomenettelyn käytettävissä olosta ja toteuttamisesta huolehtimiseen sekä viranomaiskirjeiden jakeluun samoin kuin edellä mainittujen erillissopimusten suhdetta yleispalvelun tarjoajalle 21 §:n 1 momentissa asetettuihin huolehtimisvelvoitteisiin on mielestäni perusteltua esityksen eduskuntakäsittelyn aikana vielä arvioida ja sääntelyä tarvittaessa tältä osin selkeyttää.

Esityksen perusteluissa todetaan monessa kohdin, että viranomaiskirjeiden kulkunopeus perustuu täysin jakeluyrityksen ja viranomaisen väliseen kaupalliseen sopimukseen eikä esityksellä ehdotettavalla yleispalveluun kuuluvien kirjelähetysten keräilyn ja jakelun harventamisella siten ole vaikutusta viranomaiskirjeiden jakeluun. Toisaalta esityksen vaikutustenarviointia koskevassa jaksossa todetaan myös (sivu 50), että ”[v]aikka postilaissa säädetään nimenomaisesti yleispalvelusta ja sen laadusta, voi keräilyn ja jakelun harventuminen näkyä myös yleispalveluun kuulumattomien lähetysten jakelussa erityisesti haja-asutusalueilla, joilla posti jaetaan nykytilassa viitenä päivänä viikossa ja joilla yleispalveluun kuulumattomia lähetyksiä jaetaan viisipäiväisen yleispalvelun piiriin kuuluvan jakelun yhteydessä”. Perustuslakivaliokunta kehotti aikaisempaa postilain muutosta (HE 272/2016 vp) koskeneessa lausunnossaan (PeVL 7/2017 vp) liikenne- ja viestintävaliokuntaa varmistamaan, että lakiehdotuksella ei olennaisesti hidasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua. Tästä on näkemykseni mukaan syytä varmistua myös lausunnon kohteena olevaa hallituksen esitystä liikenne- ja viestintävaliokunnassa käsiteltäessä.

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota vielä postilain 21 §:n 1 momenttiin ehdotettavaan uuteen säännökseen, jonka mukaan postitse toimitettavien tiedoksiantojen olisi jatkossa ”oltava perillä viimeistään laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn määräajan mukaisesti.” Säännöksen sijainti

1 momentissa tuntuisi viittaavan siihen, että velvollisuus noudattaa tiedoksiantomenettelyn laissa säädettyä määräaikaa koskisi ainoastaan yleispalvelun tarjoajaa tämän huolehtiessa tiedoksiantojen toimittamisesta 1 momentin mukaisesti. Pykälän uudessa 2 momentissa, jossa annettaisiin viranomaiselle valtuus sopia tiedoksiantomenettelyn toteuttamisesta myös muun postiyrityksen kuin yleispalvelun tarjoajan kanssa, ei olisi mainintaa velvollisuudesta noudattaa tiedoksiantomenettelyn laissa säädettyä määräaikaa. Säännösteksti jättää siten epäselväksi sen, kuka vastaisi laissa säädetyn tiedoksiantomenettelyn määräajan noudattamisesta silloin, kun tiedoksianto tapahtuu 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen perusteella. Kysymykseen löytyy vastaus pykälän 2 momentin säännöskohtaisista perusteluista (sivut 81-82), joiden mukaan velvoite määräaikojen noudattamiseen koskisi myös tuon momentin nojalla viranomaisen kanssa erillissopimuksen tehneitä muita postiyrityksiä. Sääntelyratkaisu ei ole selkeä muiden postiyritysten kuin yleispalvelun tarjoajan näkökulmasta.

Muut lausunnossani ministeriölle esittämäni näkökohdat on otettu esityksen valmistelussa huomioon eikä minulla niiltä osin ole esitykseen enää huomautettavaa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti